

I. Contexto macroeconómico

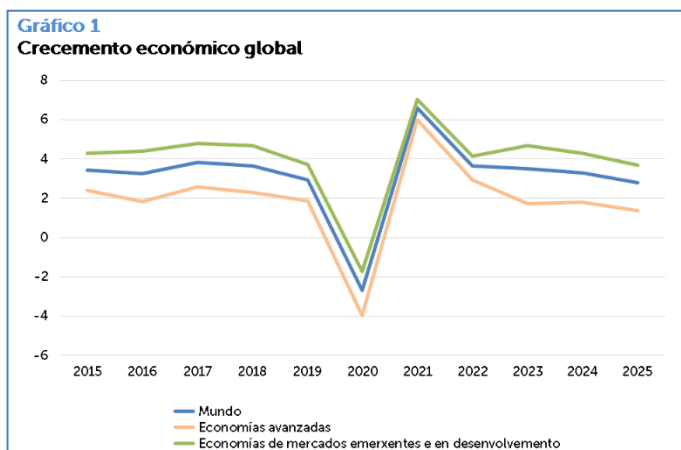
- En 2024 un contexto xeopolítico fragmentado lastra o desenvolvemento mundial. Importantes conflitos militares e comerciais ralentizan o comercio internacional e levan a un crecemento global moderado (3,3% segundo o FMI) e moi desigual.
- A Inflación diminúe. A caída nos prezos da enerxía e os alimentos e a mellora das cadeas de subministros reducen a inflación, aínda que persiste a vulnerabilidade fronte as ameazas.
- Nos mercados financeiros dase un repunte das cotizacións bursátiles impulsado pola intelixencia artificial. Os tipos de xuro permanecen altos freando o investimento.
- A débeda pública global alcanza niveis preocupantes pola combinación de grandes gastos militares, elevados investimentos en infraestrutura e transición enerxética e políticas fiscais expansivas.
- España lidera o crecemento na zona euro: O PIB medrou un 3,2%, cun mercado laboral forte, alto consumo privado e redución do déficit e da débeda pública. Aínda nesta fase expansiva, España non consegue impulsar a produtividade nin o emprego xuvenil.
- No 2024 os avances a nivel mundial cara ós obxectivos 2030 son modestos: a cooperación climática e migratoria é insuficiente e o acceso á tecnoloxía e á sanidade é desigual.
- Non se logra unha distribución da riqueza máis equitativa, malia que se implementan distintas medidas orientadas a conseguilo.
- Os logros de Europa na consecución dos seus obxectivos son claramente insuficientes. Hai algún avance, aínda que pequeno, cara aos obxectivos 2030 e aos fixados na European Green Deal e a Brújula Dixital, en materia de transición verde, dixitalización, obxectivos sociais e gobernanza.
- Os retos cara o futuro pasan por incrementar a cohesión internacional. A coordinación é imprescindible para protexer a estabilidade macroeconómica e incorporar as innovacións ó proceso produtivo e acadar unha distribución máis equitativa dos recursos.

A contorna global en 2024: crecemento moderado, conflitos, inflación descendente, e aumento de débeda

O ano 2024 caracterizouse por un crecemento económico moderado a nivel global. Os datos do Fondo Monetario Internacional ofrecen unha taxa de crecemento mundial de 3,3%, que é claramente inferior á media histórica anterior ao gran parón de actividade que tivo lugar en 2020 como consecuencia do coronavirus.

Desde o final da pandemia a economía mundial atravesa un período de gran inestabilidade: a recuperación de 2021 ralentizouse en 2022 como consecuencia da crise enerxética e alimentaria e a complicación xeopolítica que se materializa a partir da guerra en Ucraína. As cifras de crecemento mundial pouco elevadas foron acompañadas dun aumento xeneralizado da inflación. Este aumento nos prezos forzou un endurecemento conxunto da política monetaria na maioría dos países que levou a temer pola aparición de cifras negativas no crecemento mundial. A solidez das políticas económicas en moitos países axudou a soste a actividade e a temida recesión non chegou a producirse. Así, en 2023 conseguíuse un crecemento positivo, aínda que reducido, pero a custa de maiores niveis de débeda e de maiores custos de endebedamento.

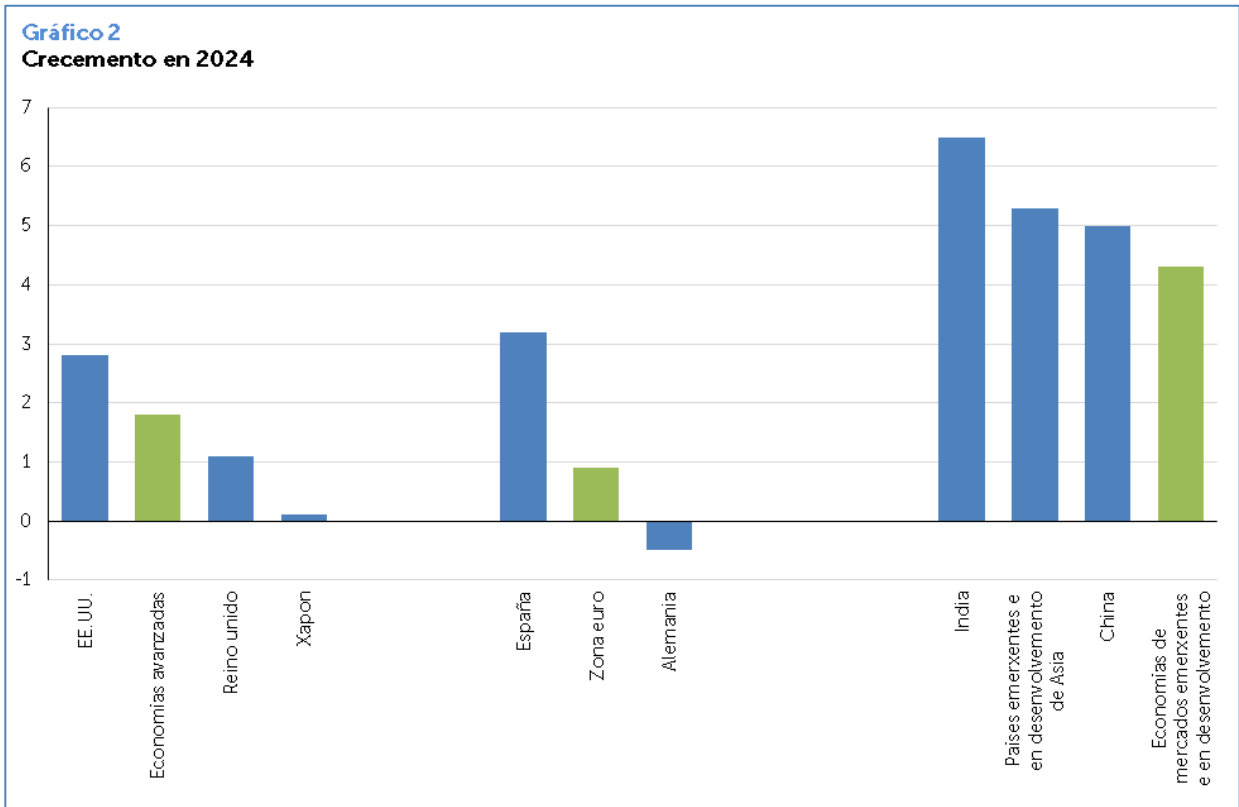
En 2024 o crecemento mundial vese lastrado pola situación xeopolítica mundial. Un contexto, aínda caracterizado polas políticas monetarias restritivas, as tensións comerciais e os axustes estruturais en varias economías emerxentes, non permite incrementar o ritmo de crecemento e mantén as cifras en valores similares aos do ano anterior. As tensións xeopolíticas, en particular a prolongación dos conflitos en Ucraína e Oriente Medio, deterioraron a confianza empresarial e o aumento das medidas proteccionistas provocou unha contracción importante do comercio internacional que lastrou o crecemento económico. As cadeas de subministros, aínda que en mellor estado que en 2022 e 2023, continuaron mostrando vulnerabilidades. Na parte positiva, en 2024 a adopción de tecnoloxías dixitais e a transición cara a enerxías limpas ofreceron novas oportunidades de investimento e aumentos de produtividade nalgúns rexións.

Como é habitual, o crecemento global do 3,3% provén dunha evolución moi dispar entre o grupo das economías avanzadas e o de economías de mercados emerxentes e en desenvolvemento. No gráfico 1 recóllese o crecemento mundial xunto có destes dous grupos de países nos últimos anos. No ano 2024 as economías avanzadas, creceron en media un 1,8%, impulsadas lixeiramente polo descenso da inflación e a reactivación do consumo privado, mentres que as economías de mercados emerxentes e en desenvolvemento o fixeron a un ritmo do 4,3%. A reactivación da

actividade de 2021 vai acompañada dunha maior converxencia entre estas rexións, pero a ralentización do crecemento que ten lugar nos anos posteriores volve a ensanchar a brecha.

Unha vez máis, o desenvolvemento non foi uniforme dentro dos grupos sinalados. O gráfico 2 reflexa algunhas das principais diferencias. Dentro das economías avanzadas, Estados Unidos rexistrou un crecemento do 2,8%, impulsado por un mercado laboral robusto, un consumo privado resistente e unha moderada expansión fiscal. O crecemento do 0,1% de Xapón indica estancamento e a taxa de 1,1% do Reino Unido é substancialmente inferior á media. Tamén por debaixo da media do grupo, sitúase a Unión Europea, que experimentou un aumento agregado do PIB na zona euro do 0,9%, o que supón unha lixeira mellora respecto ao ano anterior, apoiado por un repunte do gasto

dos consumidores a medida que diminuíron as presións inflacionarias. Pero, mentres Alemaña entra en recesión e moitos países europeos se estancan, debido á caída das exportacións e ós altos custos enerxéticos, España destaca cun crecemento do PIB do 3,2%, impulsado por un mercado laboral forte e altos niveis de inmigración.

No grupo de economías de mercados emerxentes e en desenvolvemento destacan 3 entidades por riba da cifra conxunta sinalada: India sobresaíu cun crecemento do 6,5%, consolidándose como unha das principais locomotoras do crecemento mundial, os países emerxentes e en desenvolvemento de Asia chegaron a un 5,3% e China, a pesar de que experimenta unha diminución no seu crecemento debido a unha recuperación máis gradual do esperado tralos confinamentos por COVID-19, aos desafíos no sector inmobiliario e a ralentización do seu consumo interno, conseguiu alcanzar un 5%.

En canto aos prezos, a inflación global mostrou unha tendencia á baixa durante 2024. Esta redución atribuíuse a unha combinación de factores económicos e estruturais que actuaron conxuntamente para aliviar as presións sobre os prezos. En primeiro lugar, os principais bancos centrais, como a Reserva Federal e o Banco Central Europeo, continuaron con políticas monetarias restritivas con tipos de xuro elevados para arrefriar a demanda. Ademais, as cadeas de subministros normalizáronse tras as disrupcións de anos anteriores, facilitando a dispoñibilidade de bens e reducindo os custos de transporte. A isto sumouse unha notable caída nos prezos da enerxía e as materias primas, como consecuencia dunha menor demanda global e unha maior produción. Os prezos dos alimentos comezaron a estabilizarse grazas a mellores colleitas e o crecemento económico moderado en moitas rexións axudou a conter o consumo e, con iso, a inflación. Tamén influíu a estabilidade nas expectativas inflacionarias, o que permitiu aos bancos centrais manter o control sen alarmar aos mercados.. Todos estes elementos contribuíron a unha moderación relevante da inflación a nivel global.

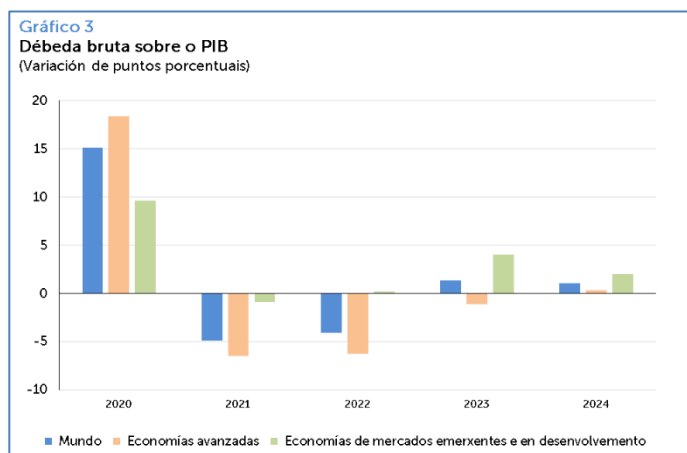
En 2024, os mercados financeiros globais viviron unha recuperación das cotizacións bursátiles, especialmente nas economías avanzadas. Nun contorno marcado por unha elevada incerteza xeopolítica e condicións monetarias restritivas, os mercados bursátiles alcanzaron máximos históricos

en 2024 impulsados polo auxe da intelixencia artificial e a expectativa de baixadas de tipos para 2025. O índice S&P 500 subiu un 22,35% durante o ano, mentres que o Eurostoxx50 creceu un 9,43% e o Nikkei 225 de Xapón alcanzou o seu nivel máis alto desde 1989, situándose en 38.882 puntos.

Este incremento nas cotizacións non foi uniforme. As empresas tecnolóxicas, de saúde e enerxías limpas lideraron os avances, mentres que sectores sensibles aos tipos de xuro, como a construción ou o consumo, mostraron un comportamento máis débil. Nos mercados emerxentes, as subidas bursátiles foron máis contidas e condicionadas polas tensións internacionais, o encarecemento do crédito e a volatilidade das divisas.

O entorno financeiro seguiu sendo restritivo. Os tipos de xuro elevados que mantiveron os bancos centrais aumentaron os custos de financiamento e limitaron o investimento, sobre todo en economías con menor marxe fiscal ou maiores necesidades de financiamento externo. O mercado de débeda reflexou estas tensións con aumentos nos rendementos de bonos soberanos, especialmente en países de baixos ingresos.

En conxunto, aínda que os mercados bursátiles ofreceron sinais de recuperación, o contexto financeiro de 2024 actuou como un factor de moderación do crecemento económico, xerando presións sobre o investimento, a débeda e o acceso a recursos para moitas economías en desenvolvemento.

A débeda global alcanzou niveis preocupantes. O gráfico 3 mostra cómo, tras os incrementos necesarios na pandemia, en 2021 e 2022 intentouse reducir o peso da débeda no PIB, pero en 2023 e 2024 a situación internacional levou á maioría dos países a postergar o axuste fiscal. A concorrencia de distintos factores, como os conflitos comerciais, as tensións xeopolíticas e a implementación de políticas fiscais expansivas en economías tan relevantes como a de Estados Unidos, China e Europa contribuíron a este incremento. O ano 2024 é un ano de gastos importantes, a

modo de exemplo, a Comisión Europea planeou emitir 800.000 millóns de euros en débeda para o rearme, mentres que Alemaña engadiu medio billón máis para infraestrutura e descarbonización.

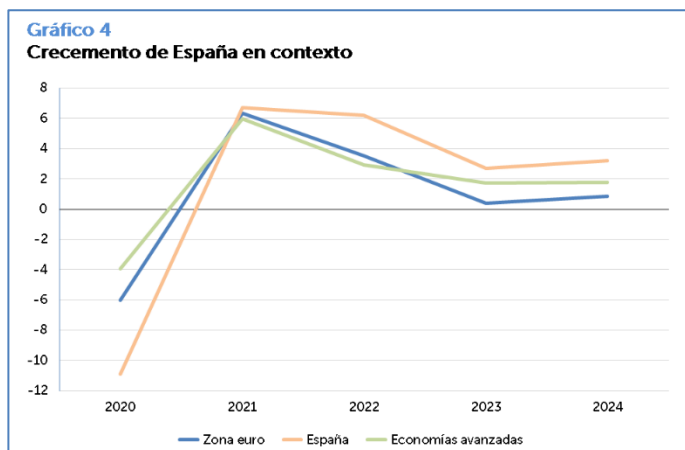
En resumo, 2024 foi un ano de estabilización económica mundial con crecemento moderado, resultado dunha complexa interacción entre políticas macroeconómicas prudentes, axustes estruturais, factores xeopolíticos que aumentan a incerteza e o gasto militar e cambios tecnolóxicos significativos. Aínda que a inflación mostrou signos de desaceleración, a elevada débeda global e as tensións comerciais e políticas presentaron desafíos significativos para as economías do planeta. Aínda que as perspectivas para 2025 apuntan a unha lixeira aceleración no crecemento, persisten riscos significativos, como novas disrupcións comerciais, un endurecemento adicional das condicións financeiras e o impacto do cambio climático sobre a produción agrícola e a estabilidade económica mundial.

A Economía Española en 2024: crecemento sobresaínte con baixa produtividade

O desempeño global da economía española en 2024 pódese considerar satisfactorio no contexto internacional, xa que logrou consolidar a súa recuperación postpandemia e superar as expectativas iniciais. Cun crecemento do PIB superior ao da maioría das economías da zona euro, unha

significativa redución do desemprego e unha inflación moderada, España posicionouse como unha das economías máis dinámicas de Europa.

En 2024, o PIB de España creceu un 3,2%, superando a cifra rexistrada o ano anterior e consolidando a recuperación económica iniciada tras a pandemia. Este comportamento situou a España como líder en crecemento económico dentro da zona euro, representando aproximadamente o 50% do crecemento total deste grupo de países.

No gráfico 4 obsérvase que tras a pandemia España crece substancialmente por riba dos grupos aos que pertence, superando a media de crecemento das economías avanzadas e da zona euro.

O crecemento español foi impulsado principalmente pola demanda interna, que contribuíu con 2,8 puntos porcentuais, mentres que a demanda externa achegou só 0,4 puntos. Se se analiza o crecemento das compoñentes individuais, maniféstase que son o gasto público e o consumo privado as compoñentes que creceron substancialmente por riba da media.

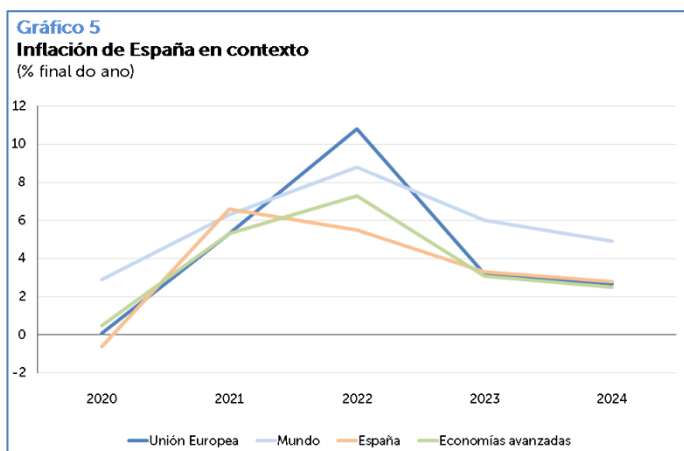
O consumo dos fogares experimentou un aumento do 3,7% en 2024, respaldado pola moderación dos prezos, especialmente en alimentos e enerxía, a implementación de axudas públicas para fomentar o consumo, o importante incremento do salario medio e o crecemento da poboación inmigrante.

O crecemento do 4,9% no gasto público debeuse principalmente ao aumento dos soldos dos funcionarios e á ampliación de persoal en sanidade, educación e xustiza. Tamén se reforzou o gasto en bens e servizos esenciais, en particular no ámbito sanitario e educativo. Este comportamento enmárcase nunha política fiscal de carácter expansivo, que, malia os esforzos por reducir o déficit público, mantén altos niveis de gasto corrente co obxectivo de soste-lo crecemento económico e fortalece-los servizos públicos nun contexto de incerteza internacional. A pesar deste aumento no gasto, o déficit e a débeda pública reducíronse. O déficit público reduciuse ao 2,8% do PIB en 2024, mellorando as previsións gobernamentais, aínda que aumenta ao considerar as axudas extraordinarias polas inundacións da DANA, situando o déficit axustado no 3,15%. A débeda pública descendeu ao 101,8% do PIB, unha mellora significativa respecto ao 107,7% rexistrado en 2023. O aumento no gasto foi compatible con estas reducións grazas a un aumento extraordinario na recadación impositiva como consecuencia do crecemento económico, o aumento do emprego e os aumentos nominais das variables que provocou a inflación.

O investimento mostrou unha recuperación significativa. Medida a través da formación bruta de capital fixo, o investimento crece de maneira apreciable, especialmente no último trimestre do ano, impulsado polo investimento en bens de equipo e a construción, acada un crecemento de 2,8% a final do ano, reflexando unha mellora na confianza empresarial na economía española.

A demanda externa tamén aumentou, as exportacións totais creceron un 2,8% anual mentres as importacións o fixeron só nun 2,4%. O crecemento das exportacións acelerouse principalmente no sector servizos, especialmente o turismo, que rexistrou un incremento do 12,3%, moi por riba do crecemento das exportacións de bens. A evolución menos favorable da venda de bens no estranxeiro debeuse fundamentalmente á debilidade da demanda na Unión Europea, que constitúe o principal destino das exportacións españolas, pero o efecto foi menos acusado porque para contrarrestar esta situación España diversificou os seus mercados, aumentando as súas exportacións a rexións como

América Latina, Asia e África. Así, aínda que as exportacións netas creceron de maneira moderada en 2024, a súa contribución ao crecemento económico foi positiva, mostrando un sector exterior español que resistiu nun contorno global desafiante.

España pechou 2024 cunha inflación interanual de 2,8%, segundo datos do INE, oito décimas por debaixo da do ano anterior. O gráfico 5 mostra que, aínda que en 2021 España experimentou unha inflación superior á mundial e aos países do seu contorno, en 2022 consegue reducir a cifra a un valor bastante menor que a media da Unión Europea, a das economías avanzadas e o mundial, que alcanzan o seu máximo ese ano. En 2023 a inflación diminúe drasticamente en todos os grupos mencionados, grazas ás medidas para paliar a crise enerxética e a unha política monetaria

contractiva na maioría dos países, e en 2024 o crecemento dos prezos segue diminuindo, aínda que a un ritmo menor.

A inflación subxacente foi aínda menor, indicando unha tendencia á moderación dos prezos. Esta desaceleración respondeu, en primeiro lugar, á normalización dos prezos enerxéticos, especialmente do gas e a electricidade, tras o forte impacto da guerra en Ucraína e as tensións nos mercados internacionais durante os anos anteriores. Ademais, a mellora das cadeas de subministros globais contribuíu a conter os prezos de bens intermedios e das importacións, que en 2022 e 2023 alimentaran unha inflación de custos. Durante o último trimestre do ano, a inflación en España experimentou un repunte que leva a que remate o ano lixeiramente por riba da inflación da zona euro e da Unión Europea. Os factores que causaron o aumento foron o encarecemento dos carburantes e da electricidade, a eliminación parcial da rebaixa do IVE aos alimentos básicos e o dinamismo laboral e a alza salarial, que permitiron que o consumo resistise. Aínda que en conxunto a inflación se modera en España en 2024, persiste certo risco de novos aumentos pola vulnerabilidade fronte a variacións en factores non controlables, como os prezos enerxéticos ou os aranceis, que experimentan unha elevada volatilidade.

Durante o ano 2024 en España aumenta o emprego. O mercado laboral español experimentou un crecemento notable nos niveis de ocupación, acadando cifras históricas en canto a número de traballadores activos: creáronse, segundo o INE, aproximadamente 468.100 empregos, elevando o número total de ocupados a 21.857.900. A taxa de paro descendeu ao 10,61%, a máis baixa desde 2008, e a temporalidade reduciuse ao 15,48%, o que supón un incremento da calidade do emprego. Como debilidade do mercado de traballo español, destaca unha produtividade inferior á dos países do seu contorno e unha taxa de paro xuvenil do 25%.

Ao longo do ano 2024, a produtividade por hora traballada mostrou unha evolución moi moderada. Segundo datos agregados, a produtividade total dos factores alcanzou un pico no terceiro trimestre do ano. Este incremento foi resultado dun crecemento do PIB superior ao 3,7% combinado cunha ralentización na creación de emprego. A produtividade do traballo tivo unha evolución positiva ata o terceiro trimestre, descendendo lixeiramente no cuarto. En termos anuais, a produtividade por hora traballada creceu só un 1,5%, e a produtividade por ocupado apenas un 0,6%, o que explica só un 7% do crecemento económico total do país.

Un dos datos máis relevantes do mercado laboral español en 2024 é que o 80% do crecemento económico rexistrado no último lustro explicouse polo incremento do número de traballadores estranxeiros. O aumento da forza laboral estranxeira supliu o déficit demográfico dos nacionais, que

envellecen e teñen unha taxa de reposición insuficiente. O crecemento do emprego prodúcese especialmente na construción e no sector servizos, principalmente en hostalaría e loxística, e cubriuse maioritariamente con estranxeiros.

O ano 2024 pechou con bos resultados en termos de emprego, pero con avances limitados en produtividade. O crecemento da economía española continúa dependendo en gran medida do aumento do emprego, máis que de melloras na súa eficiencia ou innovación. Para lograr un crecemento sustentable a longo prazo, é imprescindible reforzar a formación e cualificación do capital humano, incentivar o investimento tecnolóxico e a innovación empresarial e abordar desafíos como o absentismo laboral, que xera altos custos estruturais.

En resumo, en 2024 a economía española demostrou unha notable capacidade de recuperación e crecemento, superando as expectativas e consolidándose como unha das máis dinámicas da zona euro. O fortalecemento do consumo interno, a mellora do mercado laboral, a moderación da inflación e a redución do déficit e a débeda pública son indicadores dunha economía en proceso de consolidación. Non obstante, persisten desafíos como a baixa produtividade, o elevado paro xuvenil e a necesidade de diversificar as exportacións para reducir vulnerabilidades externas. As previsións para 2025 son optimistas, o goberno espera un crecemento do PIB do 2,6% e o Banco de España prevé que se alcance o 2,7%. Estas proxeccións reflicten a confianza na continuidade da recuperación económica, a estabilidade do mercado laboral e o mantemento de políticas fiscais e monetarias favorables.

A Cohesión Mundial en 2024 e os obxectivos 2030

A Axenda 2030, adoptada en 2015 pola Asemblea Xeral das Nacións Unidas, estableceu un marco global de cooperación para acadar o desenvolvemento sostible. O seu éxito depende en gran medida da cohesión mundial, isto é, da capacidade dos Estados e organismos internacionais de actuar de maneira coordinada para superar desafíos comúns. Lamentablemente, en 2024 a cohesión mundial atopouse seriamente comprometida, o que dificultou seriamente o camiño cara á consecución dos Obxectivos de Desenvolvemento Sostible (ODS) formulados. A tendencia cara a un rexionalismo económico máis pechado socavou a idea dun mercado global integrado, dificultando o progreso conxunto cara aos ODS.

En 2024 aumenta a polarización política e ralentízase o comercio internacional

O ano caracterizouse por un contorno xeopolítico cada vez máis fragmentado, as tensións xeopolíticas xa existentes intensificáronse: o conflito en Ucraína continuou sen solución definitiva, implicando novos paquetes de sancións económicas da Unión Europea e Estados Unidos contra Rusia. Ademais, a rivalidade comercial e tecnolóxica entre Estados Unidos e China agudizouse, con novas restricións sobre semicondutores e tecnoloxías de intelixencia artificial. Esta división política internacional repercutiu directamente na cooperación multilateral, xerando bloqueos en foros como a Organización Mundial do Comercio e o G20.

Tamén tivo lugar un claro deterioro dos fluxos comerciais e financeiros. Os datos do Organización Mundial do Comercio indican que o comercio global de bens creceu un 2,9% en 2024, fronte a unha media do 3,4% nos cinco anos anteriores á pandemia. Ademais, o investimento estranxeiro directo caeu, segundo a UNCTAD, un 5% a nivel global, afectando especialmente aos países en desenvolvemento.

Cooperación climática con avances modestos

En 2024 non se avanza en compromisos cara a unha maior redución de emisións. Na Conferencia das Partes (COP29) celebrada en Azerbaiyán, os países reafirmaron o seu compromiso co Acordo de París. Porén, non se alcanzaron novos compromisos de redución de emisións máis ambiciosos. Só

39 países, de 195, presentaron Contribucións Determinadas a Nivel Nacional axustadas a conseguir o obxectivo de limitar o incremento na temperatura do planeta a 1,5 °C neste século. Os científicos do Panel Intergubernal do Cambio climático advirten de que ao ritmo actual este incremento podería alcanzarse entre o ano 2030 e o 2040.

Na Cume de París para un Novo Pacto Financeiro Global de Xuño, logrouse o compromiso de que as institucións financeiras multilaterais mobilicen polo menos 100.000 millóns de dólares anuais do sector privado para desenvolvemento sostible mediante garantías, préstamos e fondos de mitigación de riscos. O destino destes fondos é proxectos climáticos, infraestruturas sostibles e defensa de dereitos humanos en países en desenvolvemento. A meta destas actuacións é multiplicar o impacto do financiamento público con investimentos privados, pero os obxectivos de financiamento climático non se acadan en 2024: o financiamento alcanzou, segundo datos da OCDE, tan só uns 89.000 millóns de dólares. Ademais, a utilización dos fondos é moi asimétrica: o 80% dos fondos destinouse a países de ingresos medios, mentres que África, unha das rexións máis vulnerables, recibiu apenas un 12%. Esta distribución desigual limita a capacidade das rexións máis afectadas para adaptarse e mitigar os efectos do cambio climático, comprometendo o obxectivo 13 dos ODS.

Para amortecer esta desigualdade nos efectos do cambio climático púxose en funcionamento o Fondo de Perdas e Danos na COP28. Aínda que foi creado na COP27, foi na COP28 de 2023 cando se operacionalizou o Fondo para Perdas e Danos, é dicir, estableceron as regras e mecanismos necesarios para o seu funcionamento. O fondo busca compensar os países máis vulnerables polos danos ocasionados polo cambio climático. En 2024, xa recibira máis de 700 millóns de dólares en compromisos iniciais de países como Alemaña, Emiratos Árabes Unidos e EE. UU.

Cooperación insuficiente en materia de migración e refuxio

En 2024 alcanzáronse cifras récord de desprazados, o número de persoas desprazadas forzosa-mente, como consecuencia de conflitos, persecucións e desastres naturais, chegou, segundo AC-NUR, aos 123 millóns, dos que o 40% eran refuxiados internacionais e o resto desprazados internos. A maioría dos refuxiados (73%) foron acollidos por países en desenvolvemento, especialmente Turquía, Paquistán e Uganda.

Esta gran cantidade de desprazados enfróntase á ausencia de resposta coordinada ante as necesidades que formula. En 2024 reforzáronse algúns mecanismos rexionais (como o Pacto sobre Migración e Asilo da UE), pero a nivel global non se logrou un acordo para redistribuír solidariamente as cargas migratorias. A fragmentación na política migratoria mundial provocou unha xestión ad hoc dos fluxos, dificultando a integración e aumentando a xenofobia nalgúns países receptores.

Desigualdade en acceso a tecnoloxía informática e sanitaria

O progreso tecnolóxico global foi moi desigual en 2024: Mentres Europa e Norteamérica avanzaron na adopción de 5G e a intelixencia artificial, só o 27% dos fogares en África Subsahariana tiña acceso á internet en 2024.

En tecnoloxía sanitaria o avance é asimétrico, aínda que a pandemia de COVID-19 xa non dominaba a axenda global, a distribución de tecnoloxías médicas avanzadas (vacinas, antivirais...) continuou sendo moi dispar.

Avances e retrocesos en cohesión económica

En 2024, a desigualdade económica seguiu sendo un desafío significativo. Oxfam Intermón informou de que o 1% máis rico do mundo posuía máis riqueza que o 95% da poboación mundial. Ademais, o Banco Mundial sinalou que o 44% da poboación mundial vivía con menos de 6,85 dólares diarios, unha cifra similar á de 1990, indicando un estancamento na redución da pobreza e no camiño cara á converxencia do crecemento das distintas economías.

A pesar de que a situación dista moito de ser satisfactoria, non se pode negar que 2024 foi un ano no que se realizaron esforzos multilaterais por parte da comunidade internacional para abordar as desigualdades económicas e promover un desenvolvemento máis equitativo e sostible. Abordáronse desafíos globais relacionados coa desigualdade económica empregando como instrumentos novos impostos, reestruturación de débeda, reformas financeiras e novos fondos.

En Xaneiro, entrou en vigor o imposto mínimo global do 15% para grandes corporacións, acordado pola OCDE e o G20, que se aplica a multinacionais con ingresos superiores a 750 millóns de euros, e busca evitar que estas empresas evadan impostos trasladando beneficios a paraísos fiscais. Estímase que a medida xerará entre 155.000 e 192.000 millóns de dólares anuais en ingresos fiscais adicionais, marcando un paso histórico cara a unha fiscalidade internacional máis equitativa.

O Marco Común do G20 para o Tratamento da Débeda facilitou acordos clave para países en crise de endebedamento externo, dos que se beneficiaron algúns países como Zambia e Ghana. Estes acordos liberan recursos para investir en servizos públicos esenciais. Pero, malia os esforzos do G20 por renovar a Iniciativa de Suspensión do Servizo da Débeda, en 2024, a carga da débeda nos países de baixos ingresos alcanzou niveis récord, os datos do Banco Internacional mostran que o 60% dos países de baixos ingresos estaban en situación de sobreendebedamento ou en alto risco de estalo.

O G77+China posicionou a reforma financeira global como prioridade na ONU. En Abril, o Grupo dos 77 + China liderou no Foro do ECOSOC sobre Financiamento para o Desenvolvemento, un forte chamado a reformar a arquitectura financeira internacional. Propuxeron superar as métricas tradicionais como o ingreso per cápita e usar criterios máis amplos que reflectan as desigualdades estruturais. Esta posición fortalece a voz colectiva do Sur Global nos debates mundiais sobre xustiza financeira e desenvolvemento sostible.

Aínda que a cooperación financeira internacional é aínda limitada, o Fondo Monetario Internacional aprobou liñas de crédito preventivas para varios países vulnerables, pero a capacidade de resposta foi insuficiente, o Fondo Fiduciario para a Resiliencia e a Sostibilidade mobilizou apenas 42.000 millóns de dólares en 2024, fronte a necesidades estimadas de máis de 300.000 millóns. A falta de ampliación de recursos multilaterais debilitou a cohesión mundial na resposta ás crises económicas.

Valoración global na cohesión mundial en 2024

En 2024, a cohesión mundial sufriu un deterioro considerable. O contorno xeopolítico fragmentado, o proteccionismo económico, o baixo cumprimento dos compromisos climáticos e a falta de solidariedade financeira internacional obstaculizaron os avances colectivos cara aos obxectivos 2030. O panorama global mostra importantes desafíos en diversos ámbitos clave. O comercio presenta un estado débil, caracterizado por un crecemento limitado e un aumento do proteccionismo. A cooperación climática resulta insuficiente, cun cumprimento parcial dos compromisos financeiros e escasos avances en canto á ambición necesaria para enfrontar a crise climática. A xestión migratoria mantense fragmentada, sen a concreción de acordos globais sólidos. A ampliación de financiamento internacional destinado a apoiar ós países máis vulnerables e a innovación tecnolóxica é insuficiente e reflicte un desenvolvemento desigual, con crecentes brechas entre o Norte e o Sur global.

Este debilitamento da cohesión mundial en 2024 ten consecuencias directas para o cumprimento dos ODS. No fin da pobreza (ODS 1) avánzase lentamente, con desigualdades rexionais crecentes. Respecto á redución das desigualdades (ODS 10), a fragmentación comercial e tecnolóxica existente fai temer un retroceso. O que concirne á acción climática (ODS 13), vese comprometido por políticas claramente insuficientes para limitar o quentamento global a 1,5 °C. En canto ás Alianzas para lograr os obxectivos (ODS 17), o retroceso na cooperación multilateral pon en risco o conxunto da axenda.

Para reverter esta tendencia, será necesario reactivar a gobernanza multilateral baseada en regras, fortalece-las institucións financeiras internacionais, aumenta-los compromisos de cooperación

climática e humanitaria e fomentar unha recuperación económica inclusiva que peche brechas tecnolóxicas e sociais.

Os obxectivos 2030 en Europa

2024 foi un ano crucial para avaliar o camiño de Europa cara aos Obxectivos 2030, tanto no referente á Axenda de Desenvolvemento Sostible das Nacións Unidas, como aos propios plans estratéxicos da Unión Europea, en particular o European Green Deal e a Brújula Dixital 2030. Aínda que se rexistraron avances importantes nalgúns frontes, a combinación de incerteza económica, tensións xeopolíticas e limitacións orzamentarias fixo que o ritmo xeral fose insuficiente para cumprir as metas establecidas no referente a transición verde, dixitalización, obxectivos sociais e gobernanza.

Emisións de carbono e enerxías renovables: avance lento

En 2024, a emisión de gases diminuíu, os gases de efecto invernadoiro na Unión Europea baixaron un 4,1% respecto a 2023, segundo datos preliminares de Eurostat. Porén, esta redución non foi tanto resultado de políticas estruturais senón consecuencia dun menor crecemento industrial (o PIB industrial europeo creceu só un 0,4%). A xeración de electricidade renovable cubriu un 44% do mix enerxético, fronte ao 41,3% de 2023. Alemaña, Dinamarca e España lideraron a transición cara a enerxías renovables, mentres que Polonia, Bulgaria e Romanía seguiron dependendo en gran medida do carbón. A meta europea para 2030 é reducir as emisións nun 55% respecto a 1990. A finais de 2024, a UE logrou unha redución acumulada do 33%, o que implica que deberá acelerar o ritmo nos próximos anos se quere alcanzar o obxectivo.

O investimento en transición verde foi insuficiente, o investimento público e privado na UE foi duns 370.000 millóns de euros en 2024, segundo os datos da Comisión Europea, lonxe do mínimo necesario de 620.000 millóns anuais estimado para cumprir os obxectivos 2030. Os factores que determinaron este investimento insuficiente foron uns tipos de xuro elevados, o BCE mantivo taxas de referencia arredor do 3,75% case todo o ano, a incerteza que xeraron os conflitos a nivel mundial e a lentitude dalgúns procesos. Por exemplo, España, executou en 2024 só un 55% dos fondos Next Generation, fronte ao 80% planificado.

A transición dixital: progreso máis rápido pero desigual

Europa experimentou un avance en conectividade e infraestruturas dixitais con diferenzas substanciais entre países. A Brújula Dixital 2030, establece metas en canto á cobertura de 5G e a implantación de tecnoloxías clave. A finais de 2024, o avance foi significativo, o 85% da poboación da UE tiña acceso a redes 5G, (o obxectivo é do 100% en 2030) e o 78% das PEMES europeas tiña unha presenza dixital básica (web, redes sociais, e-commerce). O índice DESI 2024 indica que esta dixitalización foi moito maior nalgúns países, estivo liderada por Estonia, Finlandia, Países Baixos e Suecia, mentres que Grecia, Bulgaria e Rumanía mantivéronse nos últimos postos.

O ano 2024 houbo un aumento intenso no uso de intelixencia artificial e moderado en ciberseguridade. O emprego da intelixencia artificial en diversos ámbitos aumentou de xeito moi relevante, pero a ciberseguridade non creceu ao ritmo necesario. En empresas grandes de Europa o uso de intelixencia artificial creceu un 22% en 2024, impulsado pola aprobación da AI Act (Lei de Intelixencia Artificial) da UE, que creou un marco normativo claro. Non obstante, tan só o 64% das empresas medianas implementaron estratexias básicas de protección, unha cifra afastada do 80% fixado como obxectivo para 2030, e incrementáronse os ataques de ransomware nun 17% respecto a 2023.

Avances sociais: luces e sombras

O desemprego reduciuse. O desemprego xeral na UE caeu ao 6% en 2024, o nivel máis baixo desde 2008. A taxa de emprego xeral alcanzou o 75% en 2024, non moi lonxe da meta do 78% establecida

para 2030. A brecha de xénero en emprego reduciuse lixeiramente, cunha taxa de participación feminina do 68,9%, fronte ao 67,7% en 2023. Porén, o desemprego xuvenil seguiu sendo alto: 14,5% en media, e moito máis elevado nalgúns países como España e Grecia.

Fracaso rotundo na redución da pobreza e a desigualdade. Un dos peores resultados respecto aos obxectivos 2030 en Europa no ano 2024 foi en termos de pobreza e desigualdade social. Os datos de Eurostat indican que a taxa de risco de pobreza ou exclusión social na UE mantívose en 21,4%, sen melloras respecto ao período anterior, e que cerca de 95 millóns de europeos, dos que 20 millóns eran nenos, vivían en risco de pobreza ou exclusión.

Cooperación e gobernanza: divisións internas e marxes estreitos

En 2024 a cooperación climática e migratoria complicouse, as divisións internas da UE creceron en cuestións clave recollidas en diversos pactos. Nalgúns países, como Alemaña e Países Baixos, xurdiron partidos críticos coa transición ecolóxica que ralentizaron o proceso planeado no Pacto Verde Europeo e algúns Estados membros negáronse a compartir as responsabilidades que implicaba o novo Pacto de Migración e Asilo.

En Europa a marxe fiscal reduciuse notablemente. O déficit público medio da UE foi do 3,5% do PIB en 2024 e a débeda pública media mantívose arredor do 84% do PIB, aínda que países como Italia (141%) e España (110%) mostraron niveis moito máis elevados. A falta de espazo fiscal dificultou o investimento en sostibilidade, saúde, educación e dixitalización, comprometendo a velocidade de implementación das estratexias 2030.

Balance dos logros europeos en 2024

En 2024 Europa demostrou que o compromiso cos Obxectivos 2030 segue sendo forte a nivel institucional, pero os resultados prácticos foron desiguais: a transición verde avanzou, pero moito máis lentamente do necesario, a dixitalización progresou de maneira satisfactoria, aínda que con desigualdades internas, e o desemprego diminuíu, pero sen conseguir unha taxa de emprego xuvenil aceptable. Sen dúbida o maior fracaso produciuse en termos de redución da pobreza e a desigualdade.

Como principais obstáculos destacan os altos custos financeiros, que dificultan o investimento previsto para avanzar na transición verde e dixital, a persistente desigualdade rexional, que atrasa a converxencia entre territorios en termos de dixitalización e emprego, e a fragmentación política, que debilita a cooperación tanto en materia climática como social. Por outra banda, a crecente presión migratoria e social contribúe ao aumento de tensións internas e fiscais. Finalmente, a falta de marxe fiscal limita considerablemente a capacidade do sector público para realizar investimentos estratéxicos que impulsen o desenvolvemento sostible.

O ano deixou claro que, sen unha aceleración coordinada de investimentos, reformas estruturais e políticas públicas inclusivas, será moi difícil alcanzar todas as metas da Axenda 2030. En particular, Europa necesita redobrar os seus esforzos en integración social e redución de desigualdades, acelerar o financiamento e execución de proxectos verdes e dixitais e reforzar a cohesión política para soste-la transición nun contexto de crecente fragmentación.

Perspectivas

O mundo enfronta dous grandes desafíos que requiren unha coordinación e cooperación internacional, particularmente complicadas no contexto actual.

O primeiro é protexer a estabilidade macroeconómica, enfrontando riscos como novos shocks xeopolíticos, axustes fiscais abruptos e o reto de seguir reducindo a inflación aos niveis desexados. Tamén será indispensable seguir brindando apoio ás poboacións e economías máis afectadas.

O segundo desafío é crecer incorporando as transformacións de longo prazo, como o cambio climático, a dixitalización e a revolución da intelixencia artificial, que promete alterar radicalmente o mercado laboral.

Fortalecer a cooperación multilateral parece cada vez máis necesario. É imprescindible unha resposta colectiva para minimizar os riscos que comportan as novas perturbacións e para aproveitar oportunidades que non se deberían desperdiciar.

Aínda que con frecuencia se atribúe o escaso avance nos obxectivos 2030 e na cooperación internacional ás crecentes tensións xeopolíticas entre potencias, esta explicación resulta parcial. Se a cooperación internacional non é suficiente para diminuí-la pobreza e as desigualdades económicas débese en gran medida á existencia mesma de desigualdade. A concentración de riqueza a escala global, facilitada en parte polo poder de mercado de grandes corporacións, permite que estas entidades exerzan unha influencia significativa sobre a formulación de normas internacionais, afectando en ocasións á consecución de obxectivos colectivos. A interacción entre desigualdade económica, poder empresarial e influencia política contribúe a unha crecente concentración de poder en mans dunha minoría con alta capacidade de incidencia en decisións políticas internacionais. Esta concentración pode dificultar a adopción de medidas globais en ámbitos como a cooperación fiscal, a resposta a pandemias ou a reestruturación da débeda soberana. Na parte positiva, estanse a desenvolver novas iniciativas, moitas delas lideradas por países do Sur Global, orientadas a fomentar unha maior cooperación e equidade. A adopción de medidas para abordar a concentración excesiva de riqueza podería contribuír a unha distribución máis equilibrada do poder político. Un sistema multilateral máis inclusivo, cunha tributación proporcional que inverta na defensa de dereitos fundamentais podería xerar beneficios sostíbles para o conxunto da sociedade.